

8D10102 – «Фармация» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған PhD докторант Айгерим Мамытжановна Кантурееваның «Антиоксиданттық белсенділігі бар емдік-косметологиялық затты жасауды теориялық-эксперименттік негіздеу және стандарттау» тақырыбы бойынша диссертациялық жұмысына

Ресми рецензенттің жазбаша пікірі

Р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	А.М. Кантурееваның «Антиоксиданттық белсенділігі бар емдік-косметологиялық затты жасауды теориялық-эксперименттік негіздеу және стандарттау» диссертация тақырыбы тұрғындардың денсаулығын нығайту «Дені сау ұлт» әрбір азамат үшін «Сапалы және қолжетімді денсаулық сақтау» Ұлттық жобасын жүзеге асыру шеңберінде, Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы Жоғарғы ғылыми-техникалық комиссияда бекітілген - Медико-биологиялық зерттеулер ғылымның дамуының басым бағытына сәйкес; зерттеу « С.Ж.Асфендияров атындағы ҚазҰМУ» КеАҚ базасында орындалған.
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Диссертациялық жұмыс ғылымға айтарлықтай үлесін қосады. А.М. Кантурееваның диссертациялық жұмысының медицина және фармациядағы ғылыми-тәжірибелік маңызы жақсы ашылған және алынған экспериментальды зерттеу нәтижелерімен негізделген.

			Отандық фармацевтика өнеркәсібінің, оның ішінде парфюмерлік-косметикалық саланың қарқынын арттыру, импортқа тәуелділігін азайтуды мақсатында отандық өсімдік ресурстарын пайдалану мәселесі қарастырылған.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Ұсынылған диссертациялық жұмыста ізденуші өзі жазудың жоғары деңгейін көрсеткен, өйткені зертханалық жағдайларда автордың өзі тікелей алған ғылыми нәтижелері келтірілген және оларды әдеби деректермен салыстыру арқылы толық дәлелдеген.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертациялық жұмыстың өзектілігі негізделген. «Дені сау ұлт» әрбір азамат үшін сапалы және қолжетімді денсаулық сақтау» Ұлттық жобасының негізгі міндеттерінің бірі отандық фармацевтикалық өнімнің үлесін 2025 жылы 50%-ға дейін ұлғайтуға болып табылады. Осы бекітілген міндетті орындау мақсатында отандық дәрілік өсімдіктерді іздеу, табиғи тектес белсенді компоненттерді іздестіру (<i>Ceratocarpus arenarius</i> L. өсімдік шикізатынан алынған фармацевтикалық субстанция негізінде антиоксиданттық әсері бар емдік-косметологиялық құралды жасау және стандарттау), оларды химиялық, фармакологиялық, фармацевтикалық зерттеу және оның негізінде дәрілік препараттар/косметологиялық заттарды жасау және технологиясын жетілдіру негізделген.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды	Диссертацияның негізгі мазмұны диссертациялық жұмыстың тақырыбын толық айқындайды және зерттеудің негізгі мақсатына (өсімдікті шикізат көзі ретінде фармакогностикалық зерттеу және өсімдіктің жерасты бөліктерінен экстракт алу негізінде дәрілік қалып дайындау) сәйкес келеді.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	Диссертациялық жұмыстың мақсаты және міндеттері зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді.

		<p>1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	
		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері мен құрылысы толығымен логикалық байланысқан.</p>
		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген</p>	<p>Диссертациялық жұмыста әдебиет деректеріне және жүргізілген ғылыми зерттеулер нәтижесінде алынған жаңа мәліметтеріне белгілі бір мәліметтермен салыстырмалы түрде сыни талдау берілген. Отандық және шетелдік дереккөздер, ғылыми жарияланымдар, нормативті құқықтық актілерді қосқанда 231 әдебиет көзі қолданылған.</p>
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Ғылыми нәтижелер мен қорғауға шығарылатын диссертациялық зерттеудің қағидаттары толығымен жаңа, себебі алғаш рет: - Алматы облысы аймағында өсетін <i>Ceratocarpus arenarius</i> L. өсімдігінің сапа көрсеткіштері мен тұрақтылығы анықталып, стандартталған; - <i>Ceratocarpus arenarius</i> L. өсімдігінен экстракт алу технологиясы жасалып, өткір уыттылығы тексерілген және антиоксиданттық, цитоуытты белсенділігі дәлелденген; - <i>Ceratocarpus arenarius</i> L. қою экстракты негізінде антиоксиданттық, кремді алу технологиясы жасалған және стандартталған. Ізденуші зерттеудің ғылыми жаңалығын «Ұлттық зияткерлік меншік институты» РМК 09.06.2023 жылғы тіркеу номері №36158 «Антиоксиданттық белсенділігі бар Құм ебелек</p>

			(<i>Ceratocarpus arenarius</i> L.) дәрілік өсімдігінен экстракт алу тәсілі» өнертабысқа патентімен растаған.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертациялық жұмыстың қорытындылары жаңа, теориялық және тәжірибелік маңызға ие.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертациялық жұмыстағы техникалық шешімдер толығымен жаңа және негізделген. Технологиялық жаңалығы Қазақстан Республикасы өнертабыстарының мемлекеттік тізімінде тіркелген №36158 «Антиоксиданттық белсенділігі бар Құм ебелек (<i>Ceratocarpus arenarius</i> L.) дәрілік өсімдігінен экстракт алу тәсілі» өнертабысқа патентімен расталған. Сондай-ақ, жұмыстың нәтижелері Scopus мәліметтер базасына кіретін рецензияланатын жоғары процентильді <i>Molecules</i> (процентиль 78) журналында жарияланған.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген	Диссертациялық жұмыс заманауи талаптарға сәйкес орындалған. Алынған нәтижелер, тұжырымдар және қорытындылардың негізділігі мен сенімділік деңгейі докторанттың диссертация тақырыбы бойынша ғылыми жарияланымдарымен және тәжірибелік зерттеулерімен расталады.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия;	7.1 Қорғауға шығарылатын негізгі қағидаттары толығымен дәлелденген. 7.2 Диссертациялық жұмыстың негізгі қағидаттары тривиалды емес. 7.3 Жұмыстың қорғауға шығарылатын барлық қағидаттары жаңа және қорытындымен сәйкес келеді. 7.4 Қолдану деңгейі кең. 7.5 Диссертациялық зерттеудің нәтижелері 8 ғылыми жұмыс жарияланған, оның ішінде: Scopus халықаралық дерекқорына

		<p>2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) кең</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p>кіретін журналдағы мақала - 1; Қазақстан Республикасы Білім және Жоғары ғылым министрлігі, Білім және Жоғары ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда - 3; халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарындағы тезистер -3; өнертабысқа патент -1.</p>
8.	<p>Дәйектілік принципі мен Дереккөздер ақпараттың ұсынылған ақпараттың дәйектілігі</p>	<p>8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p>Диссертациялық зерттеу әдіснамасын таңдау жеткілікті негізделген. Жұмысты орындау барысында фармакопеялық және фармакопеялық емес әдістер қолданылған.</p>
		<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p>Ізденуші ғылыми жұмысын жүргізу барысында заманауи физика-химиялық әдістерді және компьютерлік технологияларды, оның ішінде Agilent MSD, Chemstation 1701EA нұсқасы, «Microsoft Excel 2010», GraphPad, Statistica 12.0 бағдарламаларын қолдана отырып, алынған нәтижелерді өңдей білген.</p>
		<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде</p>	<p>Теориялық қорытындылар, анықталған өзара байланыстар мен заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген, олардың нәтижелері диссертациялық жұмыстың тиісті бөлімдерінде және ғылыми мақалаларды жариялаумен расталған.</p>

		дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ	
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Жұмыстағы маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	Қолданылған әдебиет көздері әдебиеттік шолу үшін жеткілікті. Диссертациялық жұмыста жалпы саны 231 отандық және шетелдік әдебиет көздері пайдаланылған.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	Диссертациялық жұмыс маңызды теориялық мәнге ие. Диссертациялық жұмыстың материалдары оқу процесінде ғылыми және тәжірибелік мақсатта қолданылуы мүмкін.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ	Диссертациялық жұмыстың практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары, себебі, жұмыс нәтижелері тәжірибелік-өнеркәсіптік өндіріске (ЖШС ҒӨМ «Антиген»), С.Ж. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ оқу-практикалық білім беру процесіне енгізілген.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады. <i>Ceratocarpus arenarius</i> L. өсімдігін шикізат көзі ретінде фармакогностикалық зерттеу, субстанциясын әзірлеу және оның негізінде емдік-косметологиялық құралдарды жасау отандық космецевтиканың ғылым мен практиканың дамуына елеулі үлес қосады.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Айгерим Мамытжановна Кантурееваның «Антиоксиданттық белсенділігі бар емдік-косметологиялық затты жасауды теориялық-эксперименттік негіздеу және стандарттау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысының академиялық жазу сапасы жоғары деп бағаланады.

			<p>- Диссертациялық жұмыста нарықта қанша отандық және шетелдік өнімдер бар екені көрсетілмеген, соны атасаңыз.</p> <p>- Диссертацияның бөлімдерінде енгізілген нормативті құжаттарды енгізу жайлы ақпараттарды коюды ұсынар едім.</p> <p>- Диссертация мәтінде стилистикалық қателер бар.</p> <p>Жоғарыда аталған ескертулер диссертацияның жалпы жоғары деңгейін төмендетпейді.</p> <p>Қорғауға ұсынылған диссертациялық жұмыс оң бағаға лайық және ізденуші А.М. Кантурсева 8D10102 – «Фармация» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты.</p>
--	--	--	--

Рецензент
«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ,
Фармация ісін ұйымдастыру және басқару
кафедрасының меңгерушісі, фарм.ғ.д., профессор

Шертаева Юлара Джолбарысовна
 ҚҰЖАТТАРДЫҢ ҚОЛДАРЫН АЙҚЫНДАЙМЫН
 ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН
 МЕДИЦИНА АКАДЕМИЯСЫНЫҢ
 КАДРЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БӨЛІМІ

05 2024 ж.